

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo

Materias			
Curso 1			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02M066V12101	Orientación e Función Titorial	1c	3.5
P02M066V12102	Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario	1c	4.5
P02M066V12103	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos	1c	4.5
P02M066V12104	Sistema Educativo e Educación en Valores	1c	3.5
P02M066V12241	Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo	1c	6
P02M066V12242	Complementos para a Ensinanza do Debuxo	1c	8
P02M066V12243	Estratexias Didácticas I: O Ensino	2c	6
P02M066V12244	Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise	2c	6
P02M066V12301	Prácticas Externas	2c	12
P02M066V12401	Traballo Fin de Máster	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Orientación e Función Titorial				
Materia	Orientación e Función Titorial			
Código	P02M066V12101			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Gutierrez Manjón, Teresa de Jesús			
Profesorado	Gutierrez Manjón, Teresa de Jesús			
Correo-e	tgmanjon@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "Orientación e Función Titorial", está integrada no módulo común do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. O contido curricular desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante "futuro docente" ao tratar de situar os procesos de orientación e tutoría na labor educativa diaria, así como establecer planes e programas de acción titorial partindo dun plantexamento educativo inclusivo e altamente persoalizado en colaboración cos equipos docentes, estudantes e familia			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
B1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.
B4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos
B11	Desenvolver as funcións de tutoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.
B18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.
C1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
C2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.
C8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
C13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.
C19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.

C21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
C24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada
C25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
C30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Analizar e valorar a importancia da orientación e da tutoría como un factor de calidade no ensino en secundaria, sensibilizando ó profesorado da necesidade da súa participación activa.	B1 B4 B6 B7 B9 B11 B18 C2 C4 C12 C21 C25 D2
Comprender a organización e a estrutura do Plan de Acción Tutorial para un centro de ensinanza secundaria	C3 C7 C9 C13 C19 C24 C31 D1 D2
Deseñar e aplicar estratexias e programas de atención á diversidade do alumnado, así como de apoio ás familias.	B1 B4 B6 B7 B9 B11 B18 C1 C3 C4 C9 C10 C12 C30 D1 D3

Coñecer e aplicar algunhas técnicas e instrumentos de traballo a empregar na realización da labor tutorial.

B1
B4
B6
B7
B9
B11
B18
C4
C7
C21
C30
C31
D1
D3

Promover e manter a comunicación coa familia e o entorno, informando e asesorando nos diversos ámbitos da orientación e a acción tutorial.

B1
B4
B6
B7
B9
B11
B18
C7
C8
C9
C10
C12
D1
D3

Contidos

Tema

1.- Bases conceptuais do ámbito disciplinar.	1.1 A tutoría e a orientación na educación secundaria 2.1 Normativa estatal e autonómica. Plans e Programas de acción tutorial.
2.- Bases lexislativas da orientación e función tutorial.	
3.- Diagnóstico, prevención e intervención nas dificultades de aprendizaxe e da atención á diversidade.	3.1. Dificultades de aprendizaxe: características e abordaxe.
4.- Programas e estratexias de intervención para a atención á diversidade	4.1 Programas para a mellora do éxito escolar. 4.2 O plan PROA 4.3 Estratexias metodolóxicas de atención á diversidade
5.- Medidas de atención á diversidade e adaptacións curriculares.	5.1 O reforzo educativo e a adaptación curricular. 5.2 Outras medidas de atención a diversidade.
6.- O Plan de Acción tutorial.	6.1 Deseño e desenvolvemento do Plan de Acción Tutorial. 6.2. Estratexias e técnicas de orientación na tutoría.
7.- A participación das familias en centros e a súa orientación.	7.1 Estratexias e técnicas de intervención tutorial con familias

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	2	4	6
Foros de discusión	0	2	2
Lección maxistral	8	16	24
Seminario	2	0	2
Actividades introdutorias	1.5	0	1.5
Traballo tutelado	4	8	12
Traballo	0	27.5	27.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricase/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como presentar a materia.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas. O profesorado da materia reunirse co estudante para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O profesor indicará a temática do exercicio e fará o seguimento da realización do mesmo, a través das titorías, levadas a cabo a través de medios telemáticos, preferentemente (email, videoconferencia, foros de MOOVI).
Probas	Descrición
Traballo	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O profesor indicará a temática do exercicio e fará o seguimento da realización do mesmo, a través das titorías, levadas a cabo a través de medios telemáticos, preferentemente (email, videoconferencia, foros de MOOVI).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10	B1 B4 B6 B7 B9 B11 B18	C1 C2 C3 C4 C7 C8 C9 C10 C21 C24 C25 C30 C31	D1 D2 D3
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.	10		C25 C31	D3
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	40	B1 B4 B6 B7 B9 B11 B18	C1 C2 C3 C4 C7 C8 C9 C10 C12 C21 C24 C25 C30 C31	D1 D2 D3

Traballo	TRABALLOS E PROXECTOS: O estudante presenta o traballo de elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	40	B1	C1	D1
			B4	C2	D2
			B6	C3	D3
			B7	C4	
			B9	C7	
			B11	C8	
			B18	C9	
				C10	
				C12	
				C21	
				C24	
				C25	
				C30	
				C31	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua:

- Para acadar unha avaliación continua positiva, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a Xustificación da falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.

- Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados na clase no momento oportuno. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.

- Avaliación Global:

O alumnado que non obteña unha avaliación continua positiva sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará avaliada en base á rigurocidade e profundización dos coñecementos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá unha ponderación de 10 puntos (100% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B, **Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de la diversidad**, Sanz y Torres., 2003

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R., **Orientación educativa: áreas, estrategias y recursos**, Wolters, 2012

LÓPEZ URQUIZAR, N. e SOLÁ MARTÍNEZ, T, **Orientación escolar y tutoría**, Grupo Editorial, 2005

Bibliografía Complementaria

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (Coords.), **Manual de Orientación y Tutoría**, Praxis, 1998

BLASCO CALVO, P., **Estrategias psicopedagógicas para la diversidad en educación secundaria. Casos prácticos resueltos**, Nau Llivres, 2006

MARTÍN, X. e outros, **Tutoría. Técnicas, recursos y actividades.**, Alianza, 2008

MARTÍN, E. e MAURI, T., **Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva.**, Graó, 2011

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario**

Materia	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario			
Código	P02M066V12102			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	González González, Salvador Guillermo			
Profesorado	González González, Salvador Guillermo			
Correo-e	salva@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A presente materia ten un carácter básico e común para todas as especialidades do posgrao de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Sitúase no primeiro cuadrimestre do primeiro curso e facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos físicos e psicológicos (**cognición, linguaxe, personalidade, etc.) ao longo do período da adolescencia. Estes coñecementos son fundamentais na formación de mestres da etapa secundaria xa que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ao desenvolvemento dos adolescentes a través dunha idónea planificación dos seus procesos de aprendizaxe.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinamentos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B7	Diseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.
B9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos
C1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
C2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer e comprender os procesos de desenvolvemento adolescente e expor estratexias educativas e psicosociais para a súa promoción.	B3 B7 B8 B9 C1 C2 C3
Comprender os procesos de interacción educativa na aula e os procesos cognitivos, metacognitivos e afectivo-motivacionais que subxacen á aprendizaxe, e planificar e aplicar estratexias para a súa promoción.	B3 B8 B9 C2 C5
Deseñar propostas de actuación educativa para alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, acordes coa organización do centro docente.	B3 B7 B8 B9 C4 C5 C9

Contidos

Tema	
1. FUNDAMENTOS DO COMPORTAMENTO HUMANO, DESENVOLVEMENTO E EDUCACIÓN	Conceptos de desenvolvemento, factores, teorías.
2. PSICOLOXÍA EVOLUTIVA	2.1. Cambios corporais e desenvolvemento na adolescencia. 2.2. Desenvolvemento cognitivo na adolescencia. 2.3. Desenvolvemento afectivo-social na adolescencia.
3. PSICOLOXÍA DA EDUCACIÓN	3.1. Enfoques conductuales da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.2. Enfoques cognitivos e socio-culturais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.3. Factores intrapersonais da Aprendizaxe: procesos e estratexias de aprendizaxe, motivación educativa, autoconcepto e procesos metacognitivos. 3.4. Factores Interpersoais da Aprendizaxe: a interacción alumno-alumno e a interactividade profesor-alumnos.
4. DIFICULTADES DA APRENDIZAXE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	Descrición, avaliación e intervención.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	8.5	0	8.5
Traballo tutelado	6	41	47
Resolución de problemas de forma autónoma	6	40	46
Exame de preguntas obxectivas	1	10	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballo tutelado	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia, tanto de maneira individual como grupal, baixo a dirección das docentes.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades relacionadas coa materia nas que se plantean problemas ou exercicios para resolver de forma autónoma.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Proporcionaranse directrices para o desenvolvemento dos traballos de aula, resolveranse dúbidas e discutiránse as iniciativas expostas polo alumnado durante a realización de actividades.
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución de dúbidas sobre os problemas ou exercicios relacionados coa materia para resolver de forma autónoma individualmente ou en grupo.

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	Actividades e prácticas a resolver en clase. Asistencia e participación.	40	B3 B7 B9	C2 C4 C5 C9
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades relacionadas coa materia nas que se plantean problemas ou exercicios para resolver de forma autónoma.	30	B9	C2 C4
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas sobre os contidos do temario	30	B3 B7 B8 B9	C1 C2 C5

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACIÓN CONTINUA

Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser a lo menos do 80% estando admitido faltar ó 20 % da presencialidade.

Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan tanto na proba tipo test como nos traballos tutelados e autónomos como mínimo un 50% da cualificación nese apartado.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que non poida seguir a avaliación continua realizará unha proba dos contidos da materia, na data marcada no calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da nota final. Os pormenores e características de dita proba serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia ou cando se faga a consulta persoalmente.

Aqueles estudantes que non superen as probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo, na que se avaliarán as competencias non adquiridas na 1ª oportunidade.

Poden consultarse as datas oficiais de avaliación da materia na web do Mestrado no espazo "exames".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Coll, C., **Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la Educación Secundaria.**, Graó, 2010

Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps.), **Desarrollo psicológico y educación, 2. Psicología de la Educación.**, Alianza, 2001

García Madruga, J.A. y Delval, J., **Psicología del Desarrollo I**, 1ª, UNED, 2010

González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A., **Manual de Psicología de la Educación.**, Pirámide, 2002

Martín, C. y Navarro, J.I. (Coords.), **Psicología para el profesorado de Educación Secundaria y Bachillerato.**, Pirámide, 2011

Palacios, J., Marchesi, A. y Coll, C., **Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva**, Alianza, 1999

Santrock, J.W., **Psicología de la Educación.**, McGraw-Hill, 2011

Shaffer, D.R. y Kipp, K., **Psicología del Desarrollo. Infancia y Adolescencia**, 7ª, CENGAGE Learning, 2007

Bibliografía Complementaria

Berger, S. K., **Psicología del desarrollo. Infancia y Adolescencia**, Panamericana, 2016

Caballero, M., **Neuroeducación en el Currículo**, Pirámide, 2019

La Prova, A., **La práctica del aprendizaje cooperativo**, Narcea, 2017

López-Escribano, C., Aguado-Orea, J y Solbes-Canales, I., **Psicología de la Educación**, Síntesis, 2020

Lou, M. A. (Dir.) (2011), **Atención a las necesidades educativas específicas. Educación Secundaria.**, Pirámide, 2011

Martín, C. y Navarro, J. I. (Coord.), **Psicología del desarrollo para docentes.**, Pirámide, 2009

Woolfolk, A.E., **Psicología Educativa**, Trillas, 2006

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos**

Materia	Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos			
Código	P02M066V12103			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Malvar Méndez, María Laura			
Profesorado	Malvar Méndez, María Laura			
Correo-e	Imm@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Máster de Educación Secundaria obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas da Universidade de Vigo é de tipo profesionalizante e ten carácter oficial. Por tanto este máster, como os da súa clase, desembocará na adquisición dun título universitario da área de Educación. A formación neste máster está orientada a capacitar aos licenciados, arquitectos, **inxeneiros e graduados en áreas específicas (xeografía e histórica, tecnoloxía e informática, etc.) para desenvolver o labor como profesores/as de secundaria. O seu contido curricular no plano de estudos agrúpase ao redor de tres módulos (común, específico e prácticum), cun total de 60 créditos anuais. A materia de Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos forma parte do módulo común, ten carácter obrigatorio e conta con 4,5 créditos ECTS.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.
B2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
B5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
B16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
B17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
B18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.

C13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.
C17	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares
C18	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
C19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
C20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
C22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.
C23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
C27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
C31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Identificar e promover modelos de liderado democráticos	B3 B6 B7 B16 C9 D2 D3
Ser capaz de promover o traballo en grupo	B16 C9 D3
Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o curriculum oficial ao contexto sociocultural	B2 B3 B4 B5 B7 B18 C4 C13 C19 C27 D1 D2 D3
Coñecer a lexislación da educación secundaria obrigatoria, bacharelato, formación profesional e ensino de idiomas.	B1 B5 C17 D1
Crear deseños curriculares segundo diferentes modelos, proxectando en cada caso a toma de decisións dunha forma auto-reflexiva e crítica.	B3 B5 B7 B10 C4 C9 C13 C17 C22 C23 C27 C31 D1 D2 D3

Programar e implementar procesos de avaliación: coñecemento e habilidade da implementación de procesos evaluativos.	B1 B3 B4 B16 B17 C4 C9 C18 C31 D1 D2 D3
Utilizar diferentes metodoloxías en función do proceso de E-A adecuando as súas características en funcións dos diferentes contextos ou situacións	B1 B2 B4 B6 B10 B17 C13 C19 C27 C31 D1 D2 D3
Construír, seleccionar e avaliar materiais didácticos adecuando estes ao saber facer do alumnado	B1 B2 B7 C13 C19 C20 D1 D2 D3
Dominar as diferentes técnicas e tipos de avaliación e responsabilizarse cos procesos avaliativos.	B2 B3 B4 B10 B18 C4 C27 C31 D1 D2 D3

Contidos

Tema	
Bases conceptuais do ámbito da didáctica:	Modelos de ensinanza e de currículo. Modelos de liderazgo en educación e traballo en equipo.
Estrutura curricular e organizativa:	Lexislación educativa: Decretos do currículo. Organización académica e administrativa, e dirección.
Compoñentes didácticos e organizativos (diseño didáctico):	obxectivos, competencias, contidos, actividades, metodoloxía, principios e estratexias, recursos didácticos, organización da aula, avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe, etc.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	7	25	32
Aprendizaxe baseado en proxectos	5	20	25
Prácticas con apoio das TIC (Repetida, non usar)	0	10.5	10.5
Lección maxistral	8	25	33
Traballo	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Realización de actividades na aula baixo as directrices da profesora. O seu desenvolvemento estará vinculado con actividades autónomas do estudante.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Desenvolvemento de diferentes actividades a partir da integración de prácticas con TIC, microdeseños, análises de situación/problemas ou casos, etc.
Prácticas con apoio das TIC (Repetida, non usar)	Desenvolvemento de diferentes actividades autónomas apoiándose en medios dixitais.
Lección maxistral	Exposición oral da docente apoiada en recursos didácticos, particularmente en medios audiovisuais e TIC, así coma en diferentes estratexias dirixidas a acaptar a atención do alumnado e a motivalo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Realización de actividades na aula baixo as directrices da profesora. O seu desenvolvemento estará vinculado con actividades autónomas do estudante.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Desenvolvemento de diferentes actividades a partir da integración de prácticas con TIC, microdeseños, análises de situación/problemas ou casos, etc.
Probas	Descrición
Traballo	O alumnado elaborará proxectos educativos en función da súa etapa curricular así como a súa área de traballo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballo tutelado	Valorarase a implicación e adecuación de actividades relacionadas coa parte teoría e práctica da materia desenvolvida polo alumnado	30	B1 B2 B7 B16 B17	C13 C17 C27	
Aprendizaxe baseado en proxectos	Valorarase o desenvolvemento de competencias a partir da integración de diversas estratexias de aprendizaxe con microdeseños, estudos de casos. etc,	30	B3 B4 B5 B6 B10	C4 C13 C17 C22 C27 C31	D2
Traballo	Estos traballos serán supervisados polo profesorado dá o longo da súa realización. Valorarase a calidade dos traballos e/ou proxectos realizados de forma tanto individual como en grupo	40	B3 B4 B5 B6 B7 B10 B18	C4 C9 C19 C20 C22 C31	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non supere a materia por avaliación continúa terá unha proba de avaliación global en consonancia aos contidos do programa, a data estará marcada no calendario do master: www.mpe.uvigo.es

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Medina Rivilla, A., **Elaboración de planes y programas de formación del profesorado en didácticas especiales**, UNED, 2014

Blanco Pesqueira, A, **Didáctica Xeral e Formación do Profesorado**, S.P. U.Vigo,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Orientación e Función Titorial/P02M066V06101

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema Educativo e Educación en Valores**

Materia	Sistema Educativo e Educación en Valores			
Código	P02M066V12104			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Profesorado	Soto Carballo, Jorge Genaro			
Correo-e	hesoto@uvigo.es			
Web	http://http://educativo95.wordpress.com			

Descrición xeral Toda práctica educativa de intervención educativa funda as súas raíces no sistema de ideas, procedementos e valores que os seus fins lle asignan. A posición dun/ha profesional do campo educativo que quere educar ser ter unha teoría clara e definida da educación sería tan irracional como a de aquel que quere guiar a alguén sen saber de onde parte, por onde vai e onde se dirixe.

Ésta é a razón pola que antes de deseñar o desenvolvemento de calquera intervención pedagóxica, o profesorado debe ter clara unha Teoría da Educación que guíe a determinación do proceso educativo e a selección dos medios para logralo.

Para elo, e en primeiro lugar é necesario precisar que é a Teoría da Educación, que lonxe de referirse exclusivamente a cuestións teóricas acerca da educación e polo tanto afastadas das realidades educativas, incide polo contrario en todos os aspectos propios da práctica educativa. Polo tanto, a Teoría da Educación significa coñecer para facer, saber para logo aplicar mellor as innovacións educativas i, en definitiva, para mellorar a calidade da educación.

A continuación é obrigado determinar qué entendemos por educación, xa que ao ser un termo de uso habitual na vida cotiá porque a todas as persoas afecta de algún modo, todo o mundo se atrevería a dar unha definición de educación.

Ademais, existen moitos conceptos afíns á educación como formación, ensino, aprendizaxe, instrución, capacitación, que se empregan en moitas ocasións como termos similares e que deben diferenciarse para a súa correcta utilización.

Así mesmo, a educación non se pode reducir á que é impartida na escola -Educación Formal-, xa que as persoas se educan máis alá de ela e os influxos que se reciben a partir de outros medios son tanto ou máis potentes que os que proceden da escola e incluso interfíren na súa acción.

Polo tanto, faise necesario traballar os conceptos de -Educación Non Formal-, definida como o conxunto de procesos, medios e institucións específica e diferenciadamente deseñados en función de explícitos obxectivos de formación, que non están directamente dirixidos á provisión dos graos propios do sistema educativo regrado, e o de -Educación Informal- que se referiría a aqueles procesos educativos que se producen indiferenciados de outros procesos sociais, que non foron institucionalizados nin sistematizados, que se dan no curso ordinario da vida.

Un dos factores que influíu na crecente importancia que se lle otorgou tanto á Educación Non Formal como á Educación Informal foi o cambio nos valores defendidos pola sociedade, da defensa da virilidade ou a guerra pasouse á defensa da paz ou a tolerancia, valores nos que ata agora non educaba a escola e que a partir da transversalidade como a LOXSE e da inclusión da Educación en Valores da LOE si serían incluídos nos seus contidos.

Tendo en conta que a saída profesional deste curso de posgrao é a de ser docente en Secundaria é polo que un bloque de contido centrarase exclusivamente no sistema educativo, co fin de introducir ao alumnado no universo da educación, prestando especial atención aos elementos que integran o sistema e ás súas funcións en relación coa acción educativa. En consecuencia considéranse os axentes socioeducativos e as súas responsabilidades pero tamén se presta especial atención a algunhas institucións fundamentais como o Estado ou as Comunidades Autónomas en tanto responsables da normativa educativa, responsables da redacción e desenvolvemento da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación. A análise da situación actual complementase cunha breve perspectiva histórica, considerando os retos e desafíos de futuro (LOMCE □ Lei Orgánica de Mellora e Calidade da Educación).

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia

Resultados de
Formación e
Aprendizaxe

Contidos

Tema

Bloque temático 1. O universo educativo: concepto de educación. Os escenarios educativos (Educación Formal, Non Formal e Informal).	1.1. Concepto de educación: características xerais e diferenciadoras. 1.2. Clarificación terminolóxica. 1.3. Dimensións e piares da educación. 1.4. Os escenarios educativos: educación formal, non formal e informal. 1.5. Da escola tradicional ás escolas renovadas.
---	---

Bloque temático 2. O sistema educativo. Os axentes socioeducativos (educadores, estudantes, familia) e a súa evolución.

2.1. O sistema educativo español. Análise histórica. LOXSE, LOCE, LOE, LOMCE. LOMLOE
2.2. A estrutura do sistema educativo despois da LOE. Ensinanzas obrigatorias e posobrigatorias. A Educación Secundaria e o Bacharelato. A Formación Profesional. As Ensinanzas de Idiomas.
2.3. Institucións e axentes no sistema educativo. O rol do Estado e o rol das Comunidades Autónomas. Os centros educativos. Profesorado e alumnado. As familias. As asociacións escolares.

Bloque temático 3. A Educación en Valores.

3.1. Marco conceptual da Educación en Valores e Actitudes. Hacia unha convivencia pacífica.
3.2. Metodoloxía e estratexias didácticas ante os valores e as actitudes.
3.3. Avaliación de valores e actitudes. Plans de Convivencia no Estado Español
3.4. Actitudes do profesorado ante os valores controvertidos.
3.5. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia: contexto de actuación para a Educación en Valores e Actitudes.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	10	15	25
Resolución de problemas de forma autónoma	6	12	18
Prácticas con apoio das TIC	0	14.5	14.5
Lección maxistral	12	18	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Os traballos de aula versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.
Resolución de problemas de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.
Prácticas con apoio das TIC	Os alumnos pola súa banda, coa oportuna orientación do profesor, afondarán en cuestións concretas que non foran abordadas máis que dun xeito moi xenérico na exposición deste e que sexan susceptibles de tratamento de estudio recorrendo ós soportes documentais e bibliográficos pertinentes. O alumno realizará procuras documentais e bibliográficas para a maior comprensión dos bloques de contido. Neste sentido, apoiarase nas fontes e bases de datos especializadas tanto da biblioteca da nosa universidade como doutras fontes atopadas a través de internet.
Lección maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.
Traballo tutelado	A atención personalizada ten por obxectivo facer o seguimento da evolución do alumno e apoiar o seu traballo dentro da asignatura. O profesor abordará aqueles aspectos que precisen de reforzo, asesoramente e guía para que o alumno acade os obxectivos marcados para esta materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Estes traballos versarán sobre unha temática previamente aportada polo profesor e consensuada co alumno/a e relacionada coas temáticas dos bloques de contido.	30	

Resolución de problemas de forma autónoma	O profesor ofertará ó alumnado unha escolmna de textos. O alumno pola súa banda elixirá entre os textos ofertados. Consistirá nun análise crítico-reflexivo relacionado con as temáticas traballadas dentro dos contidos. Asimismo dentro da resolución de problemas e/ou exercicios abordarase a visualización de vídeos susceptibles de enriquecer a materia e complementaria á información e os contados que se desenvolvan nas clases.	30
Lección maxistral	As leccións que conforman o temario desta materia serán elaborados e presentados de maneira expositiva ó grupo de clase polo profesor. O profesor centrará a súa exposición, preferentemente, nos aspectos nucleares de cada unidade didáctica, procurando ofrecer de maneira condensada a información esencial que posibilite obter unha visión panorámica ou de síntese de cada tema, delimitando os conceptos, as ideas e os argumentos nel implicados e imbricándose cos demais do programa a fin de lograr unha integración dos módulos de contido e dos aspectos estruturais que conforman o corpus cognitivo da materia.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

A asistencia ao Seminario é obrigatoria. A avaliación global da materia resultará da integración das distintas notas da avaliación continua. O alumnado deberá ter superado o 50% da materia para poder obter unha cualificación positiva. O alumnado que non realice todas as actividades de avaliación obterá unha cualificación final de SUSPENSO. Na avaliación de segunda oportunidade avaliarase mediante un único exercicio escrito sobre os contidos da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

DELORS, J., **La educación encierra un tesoro**, Santillana, 1996

PUIG, J. M^a et al., **Aprendizaje servicio: educar para la ciudadanía**, Octaedro, 2007

SARRAMONA, J., **Teoría de la educación. Reflexión y normativa pedagógica**, Ariel Educación, 2000

CARREÑO, M (edit.), **Teorías e Instituciones contemporáneas de educación**, Síntesis Educación, 2000

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo				
Materia	Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo			
Código	P02M066V12241			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais Escultura Pintura			
Coordinador/a	García González, Silvia			
Profesorado	Costa Vázquez, Luís García González, Silvia Gradín Carbajal, Cristian Enrique			
Correo-e	silviagarcia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introdución á innovación nas ensinanzas artísticas: novos métodos de investigación, interrelación entre as artes, educación emocional e outras abordaxes. Presentando ferramentas desde o debuxo, a música e a expresión corporal para unha transformación educacional.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Código	
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
B6	Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B7	Diseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
B17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
B18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
C22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Crear proxectos de investigación na docencia das artes aplicando procesos de innovación	B3 B4 B6 B7 B18 C4 C21 C22 D1 D2
Analizar a realidade socioeducativa das aulas para adaptar o proxecto docente as necesidades específicas do estudantado	B17 B18 C21 C22 D3

Contidos

Tema	
Innovación nas ensinanzas artísticas	Novos métodos de investigación Interrelación entre as artes Educación emocional e outras abordaxes
Ferramentas creativas desde o debuxo, a música e a expresión corporal	Propostas para a innovación na ensinanza
A expresión plástica e musical como ferramenta de comunicación para unha transformación educacional	Perspectivas actuais na Innovación e Investigación das artes na ensinanza en Secundaria

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	10	35	45
Seminario	10	35	45
Obradoiro	10	30	40
Actividades introdutorias	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O/a estudante, de maneira individual, elabora un documento sobre a temática da materia para preparar o enfoque dun proxecto de investigación educativa en artes.
Seminario	Actividades enfocadas ao trabao sobre un tema específico que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento ás clases teóricas.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades sobre una temática concreta, coa asistencia específica por parte do/a profesor/a ás actividades individuais e/ou grupais que desenvolven os/as estudantes.
Actividades introdutorias	Actividades encaminadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Realizarase un seguimento do proxecto a desenvolver polo/a alumno/a tanto nas clases como a través de tutorías que poden realizarse de forma presencial ou por medio telemáticos baixo a modalidade de concertación previa.
Seminario	Realizarase un seguimento do proxecto a desenvolver polo/a alumno/a tanto nas clases como a través de tutorías que poden realizarse de forma presencial ou por medio telemáticos baixo a modalidade de concertación previa.
Obradoiro	Realizarase un seguimento do proxecto a desenvolver polo/a alumno/a tanto nas clases como a través de tutorías que poden realizarse de forma presencial ou por medio telemáticos baixo a modalidade de concertación previa.

Avaliación

Descrición		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballo tutelado	Elaboración dos traballos escritos onde se reflicta a aprendizaxe adquirida	40	B3 B4 B6	C22	D3
Seminario	Valorarase a participación activa nos seminarios, debates e propostas feitas ao alumnado.	20	B3 B4 B7 B18	C21	D3
Obradoiro	Actividades e exercicios realizados na aula de xeito individual ou en grupo.	40	B18	C4	D1 D2

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para o alumnado que siga a avaliación continua:

O alumnado que siga a avaliación continua terá que entregar todos o traballos, exercicios e probas para poder ser avaliado nesta modalidade, así como cumprir coa asistencia obrigatoria (só se pode faltar o 20% das horas).

Os traballos entregaranse na aula e subiranse á plataforma (Moovi) segundo o calendario que se estableza.

Aquel alumnado que non supere algunha das probas ou actividades que son obxecto de avaliación poderá recuperalas na convocatoria de xullo.

Avaliación global

No caso dos alumnos que soliciten a Avaliación Global (as condicións para esas solicitudes serán detalladas polo mestrado), As entregas dos exercicios serán entregadas según o calendario establecido polo mestrado (recoméndase contactar con cada un dos profesores que imparten docencia na materia).

SEGUNDA CONVOCATORIA

No caso do alumnado que aínda asistindo regularmente a clase e realizando as entregas parciais non logren superar a materia deberá presentar na segunda convocatoria so aqueles traballos ou exercicios nos que non alcanzasen a nota mínima de 5.

As tutorías realizaranse tanto de forma presencial como por medios telemáticos (despacho virtual / campus remoto) baixo a modalidade de concertación previa.

As datas de exames pódense consultar na web do mestrado <http://mpe.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Blaxter, L., Hughes C. & Tight, M., **Cómo se investiga**, Graó, 2008

D. Efland, A., Freedman, K. & Stuhr, P., **La educación en el arte posmoderno**, Paidós Arte y Educación, 2003

Small, C., **Música. Sociedad. Educación**, Alianza editora, 1989

Jenny, P., **Técnicas de dibujo**, Editorial GG, 2013

Bibliografía Complementaria

Eisner, E.W., **Educación la visión artística**, Paidós, 1995

Eisner, E., **El ojo ilustrado. Indagación cualitativa y mejora de la práctica educativa**, Paidós, 1998

Elliott, J., **La investigación- acción en educación**, Paidós, 1977

Gardner, H., **Educación artística y desarrollo humano**, Barcelona. Paidós, Paidós, 1994

Kaprow, A., **La educación del des-artista.**, Ardora, 2007

Laferrière, G., **Prácticas creativas para una enseñanza dinámica. La dramatización como herramienta didáctica y pedagógica.**, Ñaque ed., 2001

Marín, R. (ED.), **Educación en Investigación Artística.**, Universidad de Granada, Universidad de Sevilla, 2005

Martínez, L. M^a, Gutiérrez, C.R. & Escaño C. (coord.), **Nuevas propuestas de acción en Educación Artística**, Universidad de Málaga, 2008

Schafer, M., **El nuevo paisaje sonoro**, Ricordi americana, 1969

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

DATOS IDENTIFICATIVOS**Complementos para a Ensinanza do Debuxo**

Materia	Complementos para a Ensinanza do Debuxo			
Código	P02M066V12242			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	8	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Ezquieta Llamas, Iciar			
Profesorado	Ezquieta Llamas, Iciar			
Correo-e	iciarezquieta@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Complementos para a Ensinanza das Artes e unha materia transversal que ofrece unha revisión dos contidos abordados ao longo do Mestrado de Educación Secundaria, a través da óptica, da práctica docente e do achegamento a o traballo de profesionais da ensinanza, que exercen en distintos niveis educativos, nos que esta presente a ensinanza das Artes. A materia pretende dar a coñecer exemplos da posta en práctica dos currículos de Artes, Debuxo Técnico ou Educación Plástica a través de traballos e exercicios reais de clase, poñendo en relación os contidos de ditas materias con propostas e metodoloxías concretas de traballo. Finalmente, Complementos para a Ensinanza das Artes aborda unha serie de contidos que son necesarios para o exercicio da docencia, pero que tenden a ser esquecidos ou relegados no desenvolvemento da carreira de Belas Artes, como poden ser o Debuxo Técnico, as aplicacións pedagóxicas das distintas técnicas artísticas ou o conxunto de ferramentas informáticas de autor, que habitualmente utilízase na creación de recursos educativos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.
B2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
B10	Diseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
B14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.
C1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.
C2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.
C5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.
C8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Relacionar os contidos dos DCB con propostas concretas de traballo.	B1
Relacionar as etapas de desenvolvemento dos adolescentes coas actividades a desenvolver na aula.	B2 C1 C2 C4
Coñecer as dinámicas de traballo na ESO, no Bacharelato e nos Ciclos de Formación Profesional.	B2 B10 B14 C1 C2 C4 C5 C9
Coñecer o traballo de distintos profesionais da ensinanza no eido da Plástica, as Artes e o Debuxo dende a súa experiencia.	B2 B10 B14 C5 C8 C9
Manexar diferentes ferramentas para a creación de presentacións e recursos educativos propios.	B1 B2 C3 C4 D2
Desenvolver habilidades para falar en público.	B2
Analizar e experimentar formas de ensino-aprendizaxe nos novos escenarios culturais.	B2 B10 C2 C3 C4 C5
Utilizar as plataformas web apropiadas para compartir, intercambiar e almacenar os distintos tipos de arquivos.	B2 D3
Utilizar ferramentas 2.0 como soporte para a educación e o aprendizaxe a distancia.	B2 C3 C5 D1 D3
Traballar en equipa.	B2 C8 D3
Crear redes de aprendizaxe informal que sirvan de complemento e soporte ao aprendizaxe formal.	B2 B10 C2 C3 C4 C5 C8 D3
Contidos	
Tema	
Adecuación das artes plásticas os novos medios dixitais.	Estratexias e metodoloxías na didáctica do debuxo. Creación de ferramentas para traballar no eido das artes dende unha perspectiva actual.

Interacción linguaxe visual, artes plásticas e comunicación.

Contidos curriculares da educación artística para a elaboración de materias didácticos.

Actividades plásticas e recursos

O libro como obxecto: concepto e formalización.

Factores que interveñen no proceso creativo. Experimentación y estratexias gráficas.

Ferramentas dixitais e comunicación.

Repercusións educativas na sociedade actual. A obra de arte no seu contexto.

Arte contemporáneo, museo e educación. Contextos non formais para a educación artística.

Transferencia de coñecemento erudito ó coñecemento escolar. O/a artista-docente como axente educador. das clases maxistrais ás clases interactivas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	10	25	35
Traballo tutelado	7	25	32
Debate	2	0	2
Prácticas con apoio das TIC	5	20	25
Presentación	3	15	18
Cartafol/dossier	0	40	40
Seminario	5	10	15
Aprendizaxe colaborativa	8	25	33

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Desenvolvemento dos temas e contidos da materia a través de explicacións apoiadas mediante exemplos e imaxes.
Traballo tutelado	Exercicios e prácticas guiadas con recursos educativos, materiais e técnicas propias da ensinanza das Artes, do Debuxo ou da Educación Plástica.
Debate	Posta en común e reflexión sobre os temas e contidos desenvolto durante as sesións teóricas e prácticas.
Prácticas con apoio das TIC	Prácticas na creación de recursos educativos a través de aplicacións online, gratuítas ou libres.
Presentación	Presentacións, exposicións públicas e prácticas.
Cartafol/dossier	Recompilación do traballo do/a estudante co obxectivo de amosar o traballo realizado na creación do material didáctico, onde se recollen os progresos e logros. A recompilación debe incluír contidos elixidos polo alumno/a, os criterios de selección e evidencias de autorreflexión.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar contidos da materia.
Aprendizaxe colaborativa	Procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Resolución de dúbidas e seguemento do traballo.
Traballo tutelado	Sesións de tutorización Realizaranse por medios telemáticos baixo a modalidade de concertación previa. Cando o desenvolvemento das clases o permita a atención persoalizada farase de xeito presencial, poñendo en común dúbidas, correccións e fomentando a comunicación.
Prácticas con apoio das TIC	Execución de prácticas a través das TIC. Sesións de tutorización Realizaranse por medios telemáticos baixo a modalidade de concertación previa. Cando o desenvolvemento das clases o permita a atención persoalizada farase de xeito presencial, poñendo en común dúbidas, correccións e fomentando a comunicación.

Cartafol/dossier	As sesións de tutorización realizaranse por medios telemáticos , baixo a modalidade de concertación previa. Cando o desenvolvemento das clases o permita a atención persoalizada farase de xeito presencial, poñendo en común dúbidas, correccións e fomentando a comunicación.
------------------	---

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Lección maxistral	Os coñecementos adquiridos nas sesións maxistrais reflectiranse no traballo desenvolvido polo alumnado.	10	B1 B2	C5	
Traballo tutelado	Traballo no que o/a alumno/a o un grupo de alumnos/as diseña e elabora materias didácticos para a ensinanza das artes en relación ao curriculum. Traballo colaborativo	30	B1 B2 B10 B14	C1 C2 C3 C4 C5 C8 C9	D1 D2 D3
Debate	Percepción atenta, racional, comportamento do alumnado, ante o desenvolvemento das competencias comunicativas e expositivas.	5	B1 B2 B10 B14	C1 C2 C3 C4 C5 C8 C9	
Prácticas con apoio das TIC	creación de recursos educativos, farase entrega dos recursos elaborados durante as clases, terase en conta a realización de consultas sobre as dificultades atopadas no traballo autónomo.	10	B2 B10	C3	D2
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	15	B1	C2 C3 C4 C8	D1 D2 D3
Cartafol/dossier	Documento no que o/a alumno/a analiza o traballo realizado para a consecución do material didáctico, reflexiona sobre a efectividade do prototipo deseñado e autoavalía a aprendizaxe adquirida. Valóranse a estrutura e claridade do documento, o nivel de profundización nos contidos tratados e a capacidade de relacionalos coa súa aprendizaxe.	20	B1	C1 C2 C3 C4 C9	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que siga a avaliación continua terá que entregar todos o traballos, exercicios e probas para ser avaliado nesta modalidade, así como cumprir coa asistencia obrigatoria.

Para superar a materia será necesario obter unha media de 5 calculando as porcentaxes detalladas en cada un dos bloques de

avaliación. É imprescindible ter un 4 como nota mínima en cada un dos bloques para que se proceda a calcular a nota media.

Os alumnos/as que non tiveran asistido ou non cubran a porcentaxe obrigatoria de asistencia durante o curso académico ordinario, deberán superar una proba de contidos teóricos que lles dará dereito á valoración do resto de entregas.

De non ter superada a materia en primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na segunda convocatoria.

O alumnado que opte pola modalidade non presencial, (avaliación global) deberá superar unha proba/ traballo escrita de contidos mínimos teóricos que lle dará dereito á valoración do resto de entregas. Para coñecer o detalle dos contidos e avaliación das entregas terán que contactar, ao inicio da materia, co profesorado responsable concertando tutorías.

Segunda convocatoria

No caso de alumnos/as, que aínda asistindo regularmente a clase e presentando as entregas parciais puntualmente non logren

superar a materia, deberán presentar na segunda convocatoria so aquelas entregas nas que non alcanzasen a nota mínima de 5. As notas das partes aprobadas conservaráselles durante unha convocatoria, igualmente se procederá coas probas cos alumnos/as que presentándose a avaliación global en 1ªconvocatoria non teñan superado a materia.

As datas de exames pódense consultar na web do mestrado <http://mpe.uvigo.es>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Ken Robinson, **Out of Our Minds: Learning to be Creative**, 2ª ed., Capstone Publishing Limited, 2011

Kaj Johansson, Peter Lundberg, Robert Ryberg, **Manual de producción gráfica, recetas**, Ed. Gustavo Gili, 2004

Bruno Munari, **Diseño y comunicación visual**, 2ª ed., Gustavo Gili, 2016

de la Calle, Ricard, **La mirada inquieta**, 1ª ed., Universitat de Valencia, 2011

Hernández, F, **Educación y cultura visual.**, Octaedro, 2003

Aguirre, I., **Teoría y prácticas de la educación artística**, Octaedro, 2005

Trilla, J.; Gros, B.; López, F.; Martín, Mª. J, **la educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social**, Ariel Educación, 2003

DONDIS, D.A, **La sintaxis de la imagen. Introducción al alfabeto visual**, 10ª ed, Gustavo Gili, 1992

WICK, Rainer, **Pedagogía de la Bauhaus**, Alianza, 2007

Hockney,David.; Gayford, Martin, **Una historia de las imágenes**, 1ª ed, Siruela, 2018

Munari, Bruno, **Fantasia**, 2ª ed, Gustavo Gili, 2018

VV.AA, **Dibujo: Artes Plásticas y Visuales. Complementos de formación disciplinar**, Graó, 2011

Martín Prada, J., **Prácticas artísticas e Internet en la época de las redes sociales**, Akal, 2015

Nancy, j, **El arte hoy**, Prometeo Libros, 2015

Martín Prada, J, **Otro tiempo para el arte. Cuestiones y comentarios sobre el arte actua**, sendemá, 2012

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Estratexias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V12103

Orientación e Función Titorial/P02M066V12101

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V12104

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estratexias Didácticas I: O Ensino**

Materia	Estratexias Didácticas I: O Ensino			
Código	P02M066V12243			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Varela Casal, Cristina			
Profesorado	Varela Casal, Cristina			
Correo-e	cristinavarelacasal@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible separar a acción creativa da acción educativa na formación de futuros profesionais dos ensinos das Artes; Educación visual e plástica na ESO, Artes plásticas e cultura audiovisual en Bacharelato.			
	A intención desta materia é dotar ao alumnado de recursos e estratexias para a formación na área de plástica. Propoñemos facelo a través do ensaio con procedementos e técnicas artísticas e de deseño, estratexias educativas e coñecementos conceptuais. O obxectivo é abordar as estratexias para a acción educativa e a transmisión de contidos e xeitos de facer. Prodiremos propostas e materiais para reflexionar a partir do proceso creativo propio, na aprendizaxe e na planificación das accións educativas no ambito das Artes, o deseño e a cultura visual.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
B6	Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.
C8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
C10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacitar un docente analítico, reflexivo e crítico no ámbito da Educación Artística.	B2 B4 C6 C10 C11 D2 D3
Valorar a capacidade artística (proceso creativo) como método de investigación e de coñecemento.	B3 B4 B8 D2
Coñecer os diferentes campos do /saber e facer/ que concorren na Educación Artística.	B2 B4 C6 C8 D1
Desenvolver a capacidade de comunicación verbal, (oral e escrita) para a transmisión de coñecementos.	B4 B6 C3 D1
Aplicar métodos, procedementos e técnicas da investigación e da práctica artística, á planificación e deseño de proxectos, de estratexias e recursos educativos.	B3 B4 B6 C3 D1 D2 D3

Contidos

Tema	
Traballo por proxectos e traballo colaborativo no contexto da plástica: novos linguaxes artísticos, novas metodoloxías docentes	. O proceso de creación artística: fases, estratexias, avaliación e relación co proceso de educación artística. . Interrelación de contidos histórico-conceptuais e a súa aplicación na aula . Reciclaxe de materiais para a creación . Transversalidade das técnicas de representación . creación de unidades didácticas específicas
Relación práctica entre o debuxo artístico e o técnico: a xeometría como ferramenta didáctica	. Xeometría . Debuxo artístico
O concepto creatividade	. Mitos sobre a creatividade . Definición de creatividade . O papel da imaxinación na creación . Pensamento converxente vs. pensamento diverxente . Teoría das intelixencias múltiples de Gardner

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	6	4	10
Lección maxistral	8	32	40
Obradoiro	8	36	44
Aprendizaxe baseado en proxectos	8	48	56

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia e por en marcha o traballo
Lección maxistral	Exposición de contidos relacionados coa materia Grupos de discusión, e debates sobre os contidos dos diferentes temas da materia.
Obradoiro	Adecuación concepto/proposta. Execución técnica adecuada de procedementos e experimentacións de carácter artístico, plástico, de deseño e visual específico

Aprendizaxe baseado en Planificación e elaboración de materiais y/o recursos didácticos específicos. Agrupación por proxectos determinar

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	No potencial escenario de docencia semipresencial, as sesións de titorización poderán realizarse presencialmente, no despacho do laboratorio de plástica da Facultade de Ciencias de la Educación e do Deporte, ou por medios telemáticos baixo a modalidade de concertación previa no horario que se estableza.
Obradoiro	No potencial escenario de docencia semipresencial, as sesións de titorización poderán realizarse presencialmente, no despacho do laboratorio de plástica da Facultade de Ciencias de la Educación e do Deporte, ou por medios telemáticos baixo a modalidade de concertación previa no horario que se estableza.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia e por en marcha o traballo	10	B4 B6	C10 C11	D1 D2 D3
Lección maxistral	Proba de preguntas obxectivas	20	B3	C6 C8 C10	D3
Obradoiro	Adecuación concepto/proposta. Execución técnica adecuada de procedementos e experimentacións de carácter artístico, plástico, de deseño e visual específico.	20	B2 B3 B4 B6 B8	C3 C8	D2 D3
Aprendizaxe baseado en proxectos	Planificación, deseño e elaboración de propostas plásticas e/ou (audio)visuais.	50	B2 B3 B4 B6 B8	C6 C10	D1 D2 D3
	Planificación e/ou elaboración de materiais e recursos didácticos específicos.				
	Agrupación por determinar				

Outros comentarios sobre a Avaliación

* consultar as datas de probas de avaliación <http://mpe.uvigo.es/es/>

Avaliación continua: Serán aplicados as porcentaxes e conceptos anteriores

Avaliación global: De acordo ao establecido no Regulamento sobre a avaliación, a cualificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado, o estudante que non opte pola modalidade de avaliación continua, terá dereito a unha proba global nas datas que a Facultade determine. Será un proba única e que permitirá cualificar ao alumno entre 0 e 10, igual que na avaliación continua.

Esta posibilidade deberá ser solicitada expresamente polo alumno, coa antelación e procedementos que o Decanato da Facultade determine, e supoñerá a anulación automática de todas as cualificacións obtidas polo método de avaliación continua.

A avaliación se fará aplicando as seguintes porcentaxes e tendo en conta que se deberá superar a proba de preguntas obxectivas que dará dereito á valoración do resto de entregas.

Proba de preguntas obxectivas: 30%

Actividades Introdutorias. 20%

Aprendizaxe baseada en proxectos: 50%

Para coñecer o detalle dos contidos e avaliación das entregas terán que contactar ao inicio do cuadrimestre, co profesorado responsable da materia mediante as titorías.

SEGUNDA CONVOCATORIA

Avaliación continua: Serán aplicados as porcentaxes e conceptos recollidos na proposta da primeira convocatoria.

Avaliación global: De acordo ao establecido no Regulamento sobre a avaliación, a cualificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudiantado, o estudante que non opte pola modalidade de avaliación continua, terá dereito a unha proba global nas datas que a Facultade determine. Será un proba única e que permitirá cualificar ao alumno entre 0 e 10, igual que na avaliación continua.

Esta posibilidade deberá ser solicitada expresamente polo alumno, coa antelación e procedementos que o Decanato da Facultade determine, e supoñerá a anulación automática de todas as cualificacións obtidas polo método de avaliación continua.

A avaliación se fará aplicando as seguintes porcentaxes e tendo en conta que se deberá superar a proba de preguntas obxectivas que dará dereito á valoración do resto de entregas.

Proba de preguntas obxectivas: 30%

Actividades Introdutorias. 20%

Aprendizaxe baseada en proxectos: 50%

Para coñecer o detalle dos contidos e avaliación das entregas terán que contactar ao inicio do cuadrimestre, co profesorado responsable da materia mediante as titorías.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Arnheim R., **Consideraciones sobre la educación artística**, Paidós,
Ausubel Novak y Hanesian, **Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo.**, Trillas,
Balada, M y Juanola, R, **La educación visual en la escuela**, Paidós,
Beljón J.J., **Gramática del arte**, Celeste ediciones,
Berger J., **Modos de ver**, Gustavo Gili,
Bruner J.S., **El proceso mental en el aprendizaje**, Narcea,
Colectivo, **Didáctica General**, Anaya,
Dondis A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gili,
Eco U., **Historia de la belleza**, Lumen,
Edwards, B., **Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro**, Urano,
Eisner E., **Educación la visión artística**, Paidós,
Eisner E., **Procesos cognitivos y curriculum**, Martínez Roca,
Freeland C., **Pero ¿esto es arte?**, Cátedra,
Gadner H., **Arte mente y cerebro**, Paidós,
Hannoun, H., **El niño conquista el medio**, Kapelusz,
Hernández y Hernández, Jodar Minarro A. y Marín Viadel R., **¿Que es la educación artística**, Sendai,
Hollway, G. E., **Concepción en el espacio según Piaget**, Paidós,
Kandinsky, **la gramática de la creación, el futuro de la pintura**, Paidós,
Kandinsky, **De lo espiritual en el arte**, Labor,
Lazotti Fontana, L., **Comunicación visual en la escuela**, G. Gili,
Lowenfeld, V., **Desarrollo de la capacidad creadora**, Kapelusz,
Marina J.A., **La educación del talento**, Ariel, Planeta,
Marina J.A., **Teoría de la inteligencia creadora**, Anagrama,
Munari B., **¿Cómo nacen los objetos?**, Gustavo Gili,
Neill, A. S., **Hijos en libertad**, Gedisa,
Novak, J. D., **Teoría y práctica de la educación**, Alianza,
Read, H., **Educación por el arte**, Paidós,
Vygotski, L. S., **La imaginación y el arte en la infancia**, Akal,
Vygotski L. S., **Pensamiento y lenguaje**, Pléyade,
Vygotski, L. S., **Psicología del arte**, Barral,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvimento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise**

Materia	Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise			
Código	P02M066V12244			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Gradín Carbajal, Cristian Enrique			
Profesorado				
Correo-e				
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible separar a acción creativa da acción educativa na formación de futuros profesionais dos ensinos das Artes; Educación visual e plástica na ESO, Artes plásticas e cultura audiovisual en Bacharelato. A intención desta materia é dotar ao alumnado de recursos e estratexias para a formación na área de plástica. Propoñemos facelo a través do ensaio con procedementos e técnicas artísticas e de deseño, estratexias educativas e coñecementos conceptuais. O obxectivo é abordar as estratexias para a acción educativa e a transmisión de contidos e xeitos de facer. Produciremos propostas e materiais para reflexionar a partir do proceso creativo propio, na aprendizaxe e na planificación das accións educativas no ámbito das Artes, o deseño e a cultura visual. Imbricaremos este proceso no contexto específico da educación secundaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
B14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.
B17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.
B18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas.
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.
C7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.
C8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
C9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
C10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
C13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacitar un docente analítico, reflexivo e crítico no ámbito da Educación Artística.	B14 B17 C6 C8 C9 C10 D2 D3
Valorar a capacidade artística (proceso creativo) como método de investigación e de coñecemento.	B17 B18 C3 D2
Coñecer os diferentes campos do /saber e facer/ que concorren na Educación Artística.	B12 B14 C6 C8 D1
Desenvolver a capacidade de comunicación verbal, (oral e escrita) para a transmisión de coñecementos.	B12 B17 C3 C7 C12 C13 D1
Aplicar métodos, procedementos e técnicas da investigación e da práctica artística, á planificación e deseño de proxectos, de estratexias e recursos educativos.	C3 C9 C10 D1 D2 D3

Contidos

Tema	
A educación artística en secundaria e a súa didáctica.	- Análise de métodos e modelos de ensinanza da arte. - A didáctica artística aplicada a exercicios e proxectos prácticos.
A avaliación como ferramenta de crítica e análise.	- Ferramentas e recursos de avaliación. - Recepción e produción críticas. A autoavaliación.
Selección e elaboración de recursos didácticos.	- O docente como produtor cultural. - Creación e avaliación de recursos para a docencia.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	4	4	8
Lección maxistral	8	32	40
Aprendizaxe baseado en proxectos	8	36	44
Traballo tutelado	10	48	58

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia e por en marcha o traballo.
Lección maxistral	Exposición de contidos relacionados coa materia. Grupos de discusión, e debates sobre os contidos dos diferentes temas da materia.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Exposición de casos por parte do docente e elaboración por parte do alumnado de propostas baixo as directrices e supervisión do profesor/a.
Traballo tutelado	Elaboración de documentos e/ou propostas, por parte do alumnado sobre a temática da materia. Investigacións memorias, ensaios, resúmenes etc. Inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	As sesións de titorización poderán realizarse presencialmente, no despacho do laboratorio de plástica da Facultade de Ciencias de la Educación e do Deporte, ou por medios telemáticos baixo a modalidade de concertación previa no horario que se estableza.
Traballo tutelado	As sesións de titorización poderán realizarse presencialmente, no despacho do laboratorio de plástica da Facultade de Ciencias de la Educación e do Deporte, ou por medios telemáticos baixo a modalidade de concertación previa no horario que se estableza.

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Lección maxistral	Grupos de discusión, e debates sobre os contidos dos diferentes temas da materia. Observación sistemática	20	B12 B14	C7	D1 D2
Aprendizaxe baseado en proxectos	Elaboración por parte do alumnado de propostas baixo as directrices e supervisión do profesor/a.	40	B14 B17 B18	C6 C7 C9 C12 C13	D1 D2 D3
Traballo tutelado	Elaboración de documentos e/ou propostas, por parte do alumnado sobre a temática da materia. Investigacións memorias, ensaios, resúmenes etc. Inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...	40	B12	C6 C7 C8 C10 C13	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para o alumnado que siga a avaliación continua:

O alumnado que siga a avaliación continua terá que entregar todos os traballos, exercicios e probas para poder ser avaliado nesta modalidade, así como cumprir coa asistencia obrigatoria.

Os traballos entregaranse na aula e subiranse á plataforma de teledocencia (Moovi) segundo o calendario que se estableza.

Aquel alumnado que non supere algunha das probas ou actividades que son obxecto de avaliación poderá recuperalas na convocatoria de xullo.

Alumnado que siga a avaliación global:

No caso de que algunha alumna ou alumno non poida seguir a avaliación continua terá que superar unha proba escrita sobre os contidos teóricos expostos na sesións maxistrais o que lle dará acceso á valoración do resto de traballos. Recoméndase contactar na primeira semana das clases cos docentes da materia para coñecer en detalle os traballos e exercicios a entregar.

SEGUNDA CONVOCATORIA

No caso do alumnado que aínda asistindo regularmente a clase e realizando as entregas parciais non logren superar a materia deberá presentar na segunda convocatoria so aqueles traballos ou exercicios nos que non alcanzasen a nota mínima de 5.

No caso de que algunha alumna ou alumno non poida seguir a avaliación continua terá que superar unha proba escrita dos contidos teóricos expostos na sesións maxistrais o que lle dará acceso á valoración do resto de traballos. O alumnado que siga a avaliación global deberá contactar na primeira semana das clases cos docentes para coñecer en detalle os traballos e exercicios a realizar.

As titorías realizaranse tanto de forma presencial como por medios telemáticos (despacho virtual / campus remoto) baixo a modalidade de concertación previa.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Aguirre, I., **Teorías y prácticas en educación artística**, Universidad Pública de Navarra, 2000

Arnheim, R., **Consideraciones sobre la educación artística**, Paidós, 1993

Ausubel Novak y Hanesian, **Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo**, Trillas, 2016

Balada, M. y Juanola, R., **La educación visual en la escuela**, Paidós, 1987

Beljón, J. J., **Gramática del arte**, Celeste Ediciones, 1993

Berger, J., **Modos de ver**, Gustavo Gili, 2016

Bruner, J. S., **El proceso mental en el aprendizaje**, Narcea, 2001

Colectivo, **Didáctica General**, Anaya, 1985

Dondis, A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gili, 1997

Eco, U., **Historia de la belleza**, Lumen, 2004

Edwards, B., **Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro**, Urano, 2021

Eisner, E., **Educación la visión artística**, Paidós, 1995

Eisner, E., **Procesos cognitivos y currículum**, Martínez Roca, 1987

Gadner, H., **Arte mente y cerebro**, Paidós, 2005

Hernández y Henández, Jodar Minarro A. y Marín Viadel R., **¿Qué es la educación artística?**, Sendai, 1992

Kandinsky, **De lo espiritual en el arte**, Paidós, 1996

Lowenfeld, V., **Desarrollo de la capacidad creadora**, Kapetusz, 1980

Munari, B., **¿Cómo nacen los objetos?**, Gustavo Gili, 2016

Novak, J.D., **Teoría y práctica de la educación**, Alianza, 1997

Read, H., **Educación por el arte**, Paidós, 1982

Rosales, C., **Evaluar es reflexionar sobre la enseñanza**, Narcea, 1990

Vygotski, L.S., **La imaginación y el arte en la infancia**, Akal, 2003

Vygotski, L.S., **Pensamiento y lenguaje**, Pléyade, 2010

Vygotski, L.S., **Psicología del arte**, Barral, 2006

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Estrategias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Estrategias Didácticas I: O Ensino/P02M066V12243

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas Externas				
Materia	Prácticas Externas			
Código	P02M066V12301			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Ecoloxía e bioloxía animal			
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	As prácticas externas están orientadas a completar e reforzar as competencias asociadas ao título. Realizaranse nunha contorna laboral e profesional real relacionado con algún dos ámbitos da Educación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.
B6	Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B10	Diseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
B12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
B16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.
C28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
C29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.
C30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro mediante o establecemento de relacións entre os coñecementos especializados, teóricos e metodolóxicos, e os resultados da observación, análise e intervención nas situacións educativas do centro no que se realizan as prácticas	B3 B5 B6 B10 B12 B16 C28 C30 C31 D1 D2
Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro onde se realizan as prácticas escolares	B3 B5 B6 B10 B12 B16 C28 C29 C30 C31 D1 D2 D3
Asumir que a competencia profesional do docente ten que evolucionar e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida	B12 B16 C31 D3

Contidos

Tema

Deseño de materias da especialidade

Elaboración de materiais e actividades

Aplicación de técnicas e estratexias de aprendizaxe en distintas etapas e cursos.

Análise da práctica educativa

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	150	0	150
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas (Repetida non usar)	0	150	150

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. A titorización será levada a cabo por un docente do centro e un docente da universidade.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O alumnado terá dous titores ou titoras que o apoiarán nesta materia. Un titor/a no centro de prácticas e un titor/a na universidade que será o seu titor/a de PAT

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Prácticum, Practicas externas e Realización de prácticas coma docente nun centro de clínicas	50			
ensinanza secundaria (150 horas). RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora				
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas (Repetida non usar)	50	B3 B5 B6 B10 B12 B16	C28 C30 C31	D1 D2 D3
Elaboración dunha memoria de prácticas na que se explique o paso polo centro de prácticas. RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora				

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Feliz, T. y Rico, M.C., **La formación inicial de los profesores de secundaria.**, Sanz y Torres., 2008

González, M. T., Escudero, J. M., Nieto, J. M. y Portela, A., **Innovaciones en el gobierno y la gestión de los centros escolares.**, Síntesis, 2011

Marco, B., **Competencias Básicas: Hacia un nuevo paradigma educativo**, Narcea, 2008

Perrenoud, Ph, **Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar**, Grao, 2007

Perrenoud, Ph, **Diez nuevas competencias para enseñar**, Graó, 2004

Sierra, B. y Pérez Ferra, M, **La comprensión de la relación de la teoría-práctica: una clave epistemológica de la didáctica. Revista de Educación**, 2007

Latorre, A., **La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa**, Grao, 2007

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Máster/V02M066V06401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aprendizaxe e Ensinanza dos Módulos das Familias Profesionais do Sector Servizos/V02M066V06226

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V06102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V06103

Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional/V02M066V06227

A Formación Profesional/V02M066V06225

Orientación e Función Titorial/V02M066V06101

Sistema Educativo e Educación en Valores/V02M066V06104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo Fin de Máster				
Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	P02M066V12401			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Ecoloxía e bioloxía animal			
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia orientada á realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalguna das liñas do módulo específico do máster, e estará relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación
C26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.
C27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	B6 B12 C26 C27 D1 D2

Contidos

Tema
Elaboración de un traballo de investigación no ámbito da educación secundaria

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	1	0	1

Traballo tutelado	10	139	149
-------------------	----	-----	-----

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Presentación	Se realizará por cada alumno o alumna delante de un tribunal unipersonal donde ejercerá la presidencia la persona tutora. Su exposición será apoyada con los medios informáticos, audiovisuales, multimedia, etc. oportunos, con una duración entre 8 y 10 minutos y posteriormente el tribunal formulará al alumno las cuestiones que considere oportunas durante 5 minutos.
Traballo tutelado	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenrolo orixinal nalguna das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñárase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Traballo de investigación no ámbito da educación secundaria tutelado por un docente da titulación.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Presentación	Será realizada por cada alumno ou alumna diante dun tribunal. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 8 e 10 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas. RESULTADOS DE APRENDIZAXE: -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	30	C26 D1 D2

Traballo tutelado	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalguna das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñarse ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade. RESULTADOS DE APRENDIZAXE: -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	70	B6 B12	C26 C27	D1 D2
-------------------	---	----	-----------	------------	----------

Outros comentarios sobre a Avaliación

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

Comisión para xulgar o Traballo Fin de Mestrado : elaboración, presentación e defensa do TFM: 100% da nota

- Calidade do documento escrito
- Pertinencia do contido exposto.
- Calidade da presentación oral.
- Capacidade para a súa defensa.
- Grao de resolución manifestado.
- Adecuación dos recursos e medios empregados na presentación, incluído o uso das TIC.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

APA, **Manual de Publicaciones de la American Psychological Association**, 3ª, Manual Moderno., 2010

Feliz, T., Ricoy, M. C. et al., **The software for the content analysis: wrong, technical and artistic uses. Beyond Text: Video and other Medium Use in Qualitative Research (pp. 103-120)**, 2012

Hernández, R., Fernández, C. & Baptista, P., **Metodología de la investigación**, McGraw-Hill., 2006

Flick, U., **Introducción a la investigación cualitativa**, Morata., 2004

Mcmillanm, J. y Shumacher, S., **Investigación educativa una introducción conceptual.**, Pearson., 2005

Ricoy, M.C., **Consideraciones sobre la construcción de los instrumentos de recogida de información en la investigación educativa.**, Guadalbullón, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V06103

Prácticas Externas/P02M066V06301

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104

Outros comentarios

É necesario superar tódalas materias da titulación para poder presentarse ao TFM.
